

Пономаренко В. В.,

аспірант кафедри української літератури

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ГЕРОЇНИ НАРОДНОЇ АНТИБІЛЬШОВИЦЬКОЇ БОРОТЬБИ У РОМАНІ «МАРУСЯ» ВАСИЛЯ ШКЛЯРА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню специфіки основних засобів творення головного образу у романі В. Шкляра «Маруся» у дискурсі національно-історичних реалій України 1917–1920 рр. Розглядаються особливості літературних характерокреативних вирішень письменника, його новаторство у художньому моделюванні.

Ключові слова: бестселер, історичні реалії, міфологізація, романтичний пафос, образ-символ.

Постановка проблеми. В українській літературі В. Шкляр дебютував ще у 1977 р. повістю «Перший сніг»; згодом з'явилися «Живиця», «Ностальгія», «Ключ». У 2001 р. письменник здобув перемогу у літературному конкурсі «Коронація слова» за роман «Елементал», який став одним із відомих українських бестселерів. Широкого резонансу набули «повстанські» романи В. Шкляра: «Чорний ворон» і «Маруся». У час загрози державній єдності України націоналістичні твори на історичну тематику із потужною ідеєю збереження етноментальних засад життя українців стають засобом об'єднання, джерелом сили до боротьби за волю, державність, націю, за відстоювання незалежності України в неоголошеній війні на Сході.

Лауреат численних літературних нагород і премій (наприклад, Національної премії України імені Тараса Шевченка), великий українолюб, безкомпромісний у своїй національній позиції, сучасний борець за свою державу В. Шкляр не перестає дивувати читачів своєю літературною харизмою. Літературознавець Я. Голобородько, назвавши автора «літературним вікінгом, легіонером, який завжди готовий до текстових походів і зіткнень з образно-художніми стихіями, що раніше не розроблювалися ним» [7, с. 1], дав високу оцінку його насиченій, широкомасштабній творчості: «Василь Шкляр розвиває та ущільнює романну канву в такий спосіб, неначе знімає кіно, в якому наявне авантюрне, психологічне і містичне начало, відчутні риси-якості детектива, екшена і трилера. При цьому його романи проткані і заряджені такими споконвічно привабливими для людської свідомості константами, як енігматичність, динаміка інтриги, філософічність і містика» [7, с. 1].

Індивідуальна самотність прози В. Шкляра, її поліфонічність та засаднича ідея збереження і розвитку української нації поряд із багатотиражністю, численними перевиданнями творів дали право назвати автора «батьком українського бестселера». Варто зазначити, що у 2003 р. письменник брав участь у засіданні Творчого об'єднання критиків (В. Панченко, Г. Сивокінь, О. Яровий, В. Даниленко). Підсумки дискусії були опубліковані у журналі «Слово і час» під назвою «Що таке український бестселер?» [14]. Усі учасники обговорення солідаризувалися в тому, що названі романи В. Шкляра є художньо вартісними та такими, що можуть називатися українськими бестселерами.

Його багаторічна праця – роман «Чорний ворон» («Залишенець»), що відкриває донедавна заборонені сторінки історії України, знайшла своєрідне продовження у романі «Маруся», хоча письменник категорично заявляв, що в темі «повстанських романів» «висповідався сповна», «серіалів не пише» і «в літературі найбільше боїться повторення» [1, с. 1], проте він, певно, спокусився енергетично сильним жіночим образом отамана Олександри Соколовської, прототипу головної героїні твору.

Роман «Маруся» позиціоновано як «національний бестселер». А й справді, насичений подіями, які легко і швидко сприймаються читачем, із позитивним персонажем-супержінкою Марусею, із незмінною та невід'ємною лінією кохання провідниці повстанців та поручика Мирона Гіряка, із тасмніцями роду Соколовських, містичними збігами цей твір можна класифікувати як бестселер. Тим паче, що з'явився він в українському белетристичному континуумі у 2014 р., коли загальнонаціональна тривога про прийдешнє та воєнні події на Сході і Півдні країни досягли свого трагічного пунта. Презентуючи роман на Форумі видавців у Львові, В. Шкляр провів паралелі між теперішнім та минулим: «Так, як і цього року у центрі Києва гинули українські хлопці за Україну, так і в 1919 р. на цих місцях помирали українці. Так, як цього року були два табори: одні – за правду і честь, а інші – за гроші, так і тоді одні співали «Ще не вмерла», а інші – «Боже, царя храни». Моя книжка минулим дуже нагадує сьогодні, так, що я аж жахнувся» [15, с. 1]. Таким чином, пророчі авторські інтенції та циклічність історичних подій створюють навколо роману «Маруся» атмосферу самотності і забезпечують йому широку читабельність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове осмислення творчості В. Шкляра розгортається у численних інтерв'ю автора на телебаченні, радіо, у газетах, інтернет-виданнях та у літературознавчих дослідженнях. У своїх наукових студіях Я. Голобородько визначив місце творчості В. Шкляра у парадигмах «масової» та «елітарної» літератур, виокремив специфічні якості романів, важливі у площині координат українського бестселера [4]. Окрім того, літературознавець зосередив свою увагу на жанровій специфіці роману «Елементал», проблемах сюжетотворення, образного та стильового наповнення творів [3]. Заслугує на увагу дослідження О. Стадніченко, яке стосується проблеми відображення національно-історичних реалій у романі «Чорний ворон» з точки зору відтворення історичної та художньої правди [9]. Проблематика авторського світобачення у рамках дихотомії «свій – чужий» у романі «Чорний ворон», її роль у структурі хронотопу відтворена у дослідженні Г. Насмінчук [8]. Дослідження жанровісних чинників та часопросторових характеристик сюжетів романів «Ключ» й «Елементал» репрезентовано у статті А. Кривопишиної [6].

Загалом наукові студії зосереджені навколо попередніх романів, а «Маруся» ще не має належної наукової експлікації у жодному літературознавчому дослідженні.

Метою статті є аналіз особливостей творення образу української жінки-воїни, провідниці повстанської антибільшовицької боротьби із роману В. Шкляра «Маруся».

Виклад основного матеріалу. У текстовому діапазоні роману «Маруся» історичні події органічно трансформовані у художню дійсність і становлять із нею єдине ціле. «Маруся» – це документальна історія про одну справжню українську амазонку – Олександру Соколовську. Це була юна, тендітна дівчинка-гімназистка. Народжена не для війни, а для щастя. Після того, як загинуло троє її братів, вона стала отаманом. Вела за собою величезне українське військо, аби очистити нашу землю від московських загарбників [15, с. 1]. Отже, роман «Маруся» – це художньо-документальна історія про національне подвижництво реальної родини Соколовських із Житомирщини, які у 1917–1920 рр. взяли на себе місію бути провідниками та ідейними натхненниками повстанського опору загарбницькій армії «червоних».

На наш погляд, текстова канва роману – це художнє оздоблення історичних подій: робота Соколовських на педагогічній ниві, почергове отаманство братів: Олекси, Дмитра, Василя, роль Саші у «рекламі» повстанської боротьби. Навіть чисельність повстанського загону – 300 кінних та 700 піших – автентично збережена автором. Цікаво, що прототвором-інтертекстом для роману «Маруся» є оповідання «Отаманша Соколовська» Клима Поліщука, учасника загону Марусі, видане у 1920 р., у якому вперше від очевидця подій зафіксовані слова та вчинки української героїні [5, с. 1].

Окреме завдання творів на історичну тематику – формувати націоцентричний струмінь етносвідомості, застерігати майбутні покоління, збагачувати і примножувати джерела духовного зростання нації. На думку О. Стадніченко, історична проза в українській літературі формувалася двома основними змістовими лініями. «В одній із них сюжетним стержнем художнього моделювання людини і часу виступає герой, створений уявою автора або ж збережений народною пам'яттю чи зафіксований у документах, який, хоч і не був видатною історичною особою, але опинився в центрі важливих історичних подій» [9, с. 308]. Роман В. Шкляра не відповідає такій характеристиці, а кореспондується із другою лінією, яку дослідник окреслює таким чином: «Друга лінія ґрунтується на історичній достовірності зображуваних подій та постатей, а художньому домислові відводиться другорядна роль. Ця особливість передбачає художню інтерпретацію таких подій і постатей, які впливали на подальший хід історії, долю народів. Художність у такому підході полягає в перенесенні фактів і подій на мову художніх образів, у розв'язанні проблем у свідомості героя, у роботі його думок» [9, с. 309].

Художній домисел у творі модифікує історичні події; автор піддає художній експлікації історичні факти, листи від очевидців, які він отримував під час написання роману з Житомирщини, Київщини, Вінниччини, архівні матеріали, зокрема спогади сотника Української Галицької Армії Осипа Станіміра, одного із персонажів роману, що оформилися у книгу «Моя участь у визвольних змаганнях 1917–1920 рр.», спогади внучки отамана Василя Соколовського Лізи, про що йдеться в авторській післямові до роману [13, с. 312–313]. Письменник модернізує підхід до стилізації історичної епохи, наперед «пропустивши

її через себе. В одному із інтерв'ю у 2013 р. письменник заявив: «Та поки що я живу у 1919 р. Саме тоді воювала проти московських окупантів отаман Маруся – героїня мого нового роману» [2, с. 1].

У парадигмі персонажів твору образ головної героїні, звісно, посідає центральне місце. Та водночас авторові вдалося відобразити широке, масштабне епічне полотно боротьби УГА та партизанських загонів із більшовиками, а також невимовну трагічність і невідворотність неминучості кровопролиття, загибелі безлічі українців, у жилах яких разом із кров'ю текла національна ідея: «Страждення українське село... Воно й тут було згвалтоване, потоптане та пограбоване» [13, с. 234]. В. Шкляр надає цій визвольній боротьбі 1917–1920 рр. сакрального змісту, адже вона наповнена усвідомленням власної національної ідентичності. І отаман Маруся стає тією людиною, яка здатна консолідувати простих селян до боротьби за національну ідею. «Смерть ворогам України» – це гасло повстанської боротьби та основна ідея роману, що пульсує в образі-стрижневі, образі-символі отамана Марусі.

Характерокреаційні тенденції В. Шкляра при створенні образу отамана Марусі втілені у переплетінні історії та романтичного міфу. Авторські інтенції поєднують у собі алюзії на войовничу амазонку та риси національного архетипного образу козака-характерника. «Свої» довіряли Марусі, шанували її, поводилися так, як із головнокомандувачем: «Тут-таки спішився й вершник у блідо-зеленому френчі, перехопив у неї поводи, відступив з конем убік, і на його витягнутому обличчі застигла вся урочистість моменту» [13, с. 23]. «Чужі» перш за все дивувалися з «дівчини із золотою косою, що спадала на ліве плече з-під козацької смушевої шапки» [13, с. 21], часто боялися, бо ходили про неї найрізноманітніші чутки. Автор зберігає містичну ноту із бувальщин та легенд про Марусю. У романі подано перцептивну точку зору поручика Гірняка: «В її погляді промайнув такий дивний полиск, наче вона й сама була чаклункою. Може, тому Маруся й стала отаманом, подумав Мирон Гірняк. Інакше як пояснити, що під руку цього дівчати стало тисяча козаків?» [13, с. 34]. Водночас письменник іронізує із людської недалекоглядності та забобонності в епізоді, коли Маруся винахідливо обдурює товариство отаманів.

Як провідник військового загону отаман О. Соколовська у художньому моделюванні В. Шкляра раціонально прагматична, приймала до себе тих, хто був впевненим у собі та у власних переконаннях («козачня у Марусі була добірна, особливо ця горбулівська сотня» [13, с. 62]), а головне – не боявся смерті. «Віднині Мирон Гірняк завжди дивуватиметься їхній веселості – ці хлопці воюватимуть мовби завиграшки, весело йтимуть до бою і навіть умиратимуть весело» [13, с. 22]. На похоронах кожного повстанця Маруся вважала за обов'язок промовляти прощальне слово. Збірний образ бійців також гіперболічно метафоризований: «Мої козаки, як роззуються, то біжать собачою риссю так само швидко, як коні. А хто не встигає, той хапається за стремено верхівця і мчить поряд із ним!» [13, с. 34].

Портретна характеристика отамана Марусі поліфонічно-варіативна, представлена кількома модусами. Вперше у тексті роману героїня з'являється крізь «портретну» рецепцію Мирона Гірняка: «Зодягнута була як парубок – полотняні штани, шевронові чобітки з острогами, туга домоткана сорочина, підперезана шкіряним паском, на якому щільно сиділа кобура з револьвером. За плечима у дівчини був короткий австрійський карабін, ремінець якого навхрест оперізував її спереду якраз по-

між тими пружкими пагорками, які теж видавали її стать. З маківки сивої шапки конусом звисав червоний шлик, і коли кінь, ще гарячий від бігу, крутнувся на місці, дрібно перебираючи струнками ногами (чи, може, то вершниця навмисне так його розвернула), Мирон прочитав на шлику гасло, написане синім чорнилом: «СМЕРТЬ ВОРОГАМ УКРАЇНИ!» [13, с. 21–22]. Вдруге автор представляє героїню як Олександру Соколовську крізь призму сприймання її брата Олексія: «Лесик не сердився, навпаки, пишався своєю сестричкою і, коли віз Сашуню бричкою до Радомишля, йому хотілося, щоб їх усі бачили. Атож, ви подивіться на цю панну в лисячій шубці, з-під якої стікає зелена шовкова сукня аж до блискучих черевичків. Ніжка у неї гарна, струнка, з високим підйомом, а на розчервонілому від холоду носіку навіть не видно ластовиння, хоч воно їй теж до лиця» [13, с. 25]. Втретє Маруся постає в іпостасі української дівчини: «До хати його пропустила дівчина в білій кофтині, вишитій на грудях і рукавах червоним та чорним хрестиком. Це вперше він побачив її без шапки, побачив гладенько зачесане на проділ волосся, заплетене в тугу золотисту косу, що спадала на груди через плече. На тонкій шії червоніли коралі зі срібними дукачами» [13, с. 73]. Як повстанська провідниця Олександра Соколовська тріумфально представлена в епізоді в'їзду на Бесарабський ринок: «До ринку повагом в'їхала на білому коні юна дівчина, зодягнута по-козацькому, – в папасі з червоним шликом, у зеленій чумарці, в чоботях з острогами. За спиною в неї стримів карабін, при поясі була кобура з револьвером, з-під папахи на плече спадала золота коса» [13, с. 135]. Образ «диво-козачки» акумулює у собі реальне і фантастичне, які співіснують у мистецькому дещо загадковому симбіозі, трансформуючи у фікційній дійсності ідею непереможної сили.

Лінія кохання Марусі і Мирона легко вгадується читачем з епізоду їхньої першої зустрічі, гармонійно вплітається у сюжет історично-революційного роману, не випинається із подієвого ланцюга, а навпаки, відображає героїв з іншого ракурсу, адже навіть вони, що долею обрані захищати і відстоювати свій народ, прагнуть кохати і бути щасливими. У цих стосунках дівчина екзистенційно мудра і загадкова: «У ній таки було щось од вішунки. Маючи гостре передчуття, Маруся багато чого вгадувала наперед» [13, с. 100]. Віддана коханому до кінця, вона по-жіночому відчуває, що вони не будуть разом. Із надприродним всезнанням та розумінням швидкоплинності існування Маруся гостро відчуває небезпеки і загрози, а отже, і неминучість розлуки. Ці передчуття героїні підкреслено яскравою художньою деталлю – «соколиним оком» – каменем, який дала Маруся Миронові; він наділений містичними властивостями відчувати кохання на відстані. Важливу роль у змалюванні тих епізодів, коли персонажі поруч одне з одним відіграє аквасимволіка. Їхнє перше зближення відбулося біля річки Плиски, у якій обоє скупалися, наче пройшли своєрідний ритуал очищення від тягарів теперішнього та минулого, постали одне перед одним духовно та фізично оголеними, екзистенційно абстрагованими від трагічної розшматованості та розірваності рідного краю, від жорстокості «червоних» загарбників. І згодом, після порятунку Мирона із полону, закохані на березі річки проводять ніч, наче символічно проживають життя, яке не мають змоги прожити реально – ніби одружуються, будують затишну домівку, думають про спільне майбутнє.

Освічена, вихована, інтелігентна гімназистка, домашня улюблениця Олександра Соколовська бере на себе сімейний обов'язок отаманувати. Вона інтерпретує цей вчинок як немож-

ливість оминати власну долю, та насправді – це її власний екзистенційний вибір, адже ще під час отаманування братів Саша не стояла осторонь справи. Це вона ще «жовторотим пташеням» закликала селян: «Проклянімо смиренність тих, хто, сидячи на печі, вигриває рабську сподіванку, що біда обійде його стороною» [13, с. 38]. Пройшовши своєрідний ритуал ініціації на Дівич-горі, отаман Маруся усвідомлює своє нове призначення у повстанській боротьбі – «тримати Україну» – і вже ніколи не сходить із цієї дороги.

З ворогами провідниця повстанців безкомпромісно жорстока: тільки смерті варті ті, хто руйнують Україну. Дівчині не притаманне відчуття зневіри, вона не здатна опускати руки: «Боротьба не має кінця без осягнення мети» [13, с. 273], – каже отаман, коли уже програна війна. У бою Маруся безстрашна, холодно-розумна, хитра, передбачлива. «Залежно від кількості ворога, від того, чи він кінний, чи піший, вона безпомилково вгадувала ту межу, той поріг, на якому під лобовим прицільним вогнем москалі завжди кидалися врозтіч» [13, с. 291].

Навіть під час смертельної небезпеки дівчина зневажає окупантів: «Презирлива усмішка не сходила з Марусиного обличчя, і це доконало Мозоліна: вони тут усі метушаться, хвилюються, а ця відьма їх мовби не помічає, вони для неї порожнє місце. Стоїть без коси, обстрижена, та ще й насміхається» [13, с. 301]. В українській етносвідомості обстрижена дівчина асоціюється із втратою дівочої честі, ганьбою, але тут автор наділяє героїню надприродною вищістю поряд із ницістю, боягузливістю «чужих». Гіперболізовано героїчна постає отаман Маруся у пастці ворога. «Вона стояла на холоді вільно, не шулилася, не трусилася, не затулялася від захланих очей, бо за останні дні вже так звикла до цього проклятого холоду, що не чула його» [13, с. 301]. Нескореність, містична нездоланність героїні підтримують романтичний пафос твору. Цю легенду В. Шкляр підтримує вплетеним у канву тексту народним повір'ям про силу відьми у її волосся. Москалі відрізають золоту косу Марусі в надії на те, що вона загине. Образ обстриженої, осоромленої, обеззброєної, із розірваною на грудях сорочкою, але непереможної Марусі символізує трагічно розшматовану, сплюндровану Україну.

У романі з'являються вкраплення внутрішнього мовлення героїні, її звертання до мами, повторені рефреном: «Мамо, мамо, ви навіть змили мені любистком коси» [13, с. 190]; «Мамо, якщо ви раптом почувте від когось, що мене вбито, – не вірте» [13, с. 195]. Внутрішній світ отамана описаний не розлого, а навіть скупко, немає «одкровень», не виказано почуттів. Лише ненависть до ворога і кохання до Мирона не приховує Маруся. На цій бінарній опозиції ґрунтується все її єство. Тільки крізь призму характеристик іншими персонажами автор подає зміни у характері Марусі: «Щось з'явилося в ній жіночне, таке, чого за вечерею не помітив батько» [13, с. 190].

Скупа, небагатослівна Маруся у своїх висловлюваннях. Афористична наснаженість її мови («Поки чоловік вірить у свою силу й перемогу, він сильніший за долю» [13, с. 256]; «Боротьба не має кінця без осягнення мети», «Блискавка найчастіше вбиває того, хто втікає від неї» [13, с. 273]) вказує її освіченість і по роках характерну для неї мудрість. Інколи Маруся незбагненна для інших у тому, що говорить, а ще більше у тому, чого не домовляє. «Так було часто: він питав про одне, а вона зводила розмову на інше. Під чорною вуаллю ночі її обличчя було ще загадковіше. Він думав, що ніколи не збагне Марусю сповна. Навіть якби доля відвела їм сто років, він би її не пізнав

більше, ніж знав тепер» [13, с. 222]. Але в розмові з іншими чоловіками Марусині репліки можуть нести семантику сарказму чи навіть іронії.

Літературознавець С. Філоненко, аналізуючи чоловіче письмо Л. Кононовича та В. Шкляра, зазначає, що їхні бойовики «покликані продемонструвати нормативну маскуліність, що будується на гіпертрофії чоловічої фізичної сили та відкиданні всього жіночого» [12, с. 221]. Моделюючи образ отамана Марусі, В. Шкляр поєднує риси воїна (безстрашність, впевненість, безкомпромісність, витривалість) та риси жіночності (тужливність, відданість, здатність до передбачення, хазяйновитість, любов до красивого), тобто архетипний образ українського поборника реалізується у новаторському варіанті – репрезентації маскуліного у фемінному; і якщо у романі «Елементал», наприклад, «реалізована смислова зв'язка «маскуліність – війна» [12, с. 218], то у романі «Маруся» ця зв'язка модифікується у кореляцію «фемінність – війна».

Висновки. Отже, провідним змістовим чинником у романі «Маруся» виступає міфологізація духовної сили його головної героїні. Поєднуючи в її образі впізнавані для колективної української свідомості риси української дівчини та надприродного протознання-всвідання, В. Шкляр презентує якісно новий рівень художнього конструювання персонажної парадигми у жанрі новітнього роману. В образі-символі Марусі переплетені риси, що відтворюють міфологічну пам'ять українців та історичні реалії. Здійснене дослідження специфіки конструювання основного образу твору накреслює нові перспективи. Подальший літературознавчий аналіз роману «Маруся» може здійснюватися у порівняльному, екзистенційному та етністоричному ракурсах.

Література:

1. Шкляр В. «В Кривом Роге ко мне подошли молодые ребята и попросили: «Покажите, где умереть за Украину»» / В. Шкляр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shkliar.com.ua/vasyl-shklyar-v-kryvom-rohe-ko-mne-podoshlye-molodyie-rebyata-y-proposyly-pokazhyte-hde-umeret-za-ukrainu>.
2. Шкляр В. «Я живу у 1919 році» / В. Шкляр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shkliar.com.ua/vasyl-shklyar-ya-zhyvu-u-1919-rotsi>.
3. Голобородько Я. Енігматика. Гостросюжетність. Інфернальність / Я. Голобородько // Українська мова та література. – 2010. – Число 13. – С. 16–19.
4. Голобородько Я. Літературний архіпелаг / Я. Голобородько. // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2009. – № 6. – С. 76–80.
5. Гонський В. Час воїнів. Олександра Соколовська – отаман Маруся / В. Гонський // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/01/26/18551>.
6. Кривопишина А. Часопросторові (хронотопні) характеристики сюжетів романів Василя Шкляра «Ключ» та «Елементал» /

- А. Кривопишина // Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. – 2007. – Вип. 118. – С. 74–76.
7. Літературний компас. Ярослав Голобородько про Василя Шкляра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.lib.kherson.ua/goloborodko-pro-vasilya-shklyara.htm>.
8. Насмінчук Г. «Свій – Чужий» в романі «Чорний Ворон» В. Шкляра / Г. Насмінчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – 2015. – Вип. 38. – С. 43–48.
9. Стадніченко О. Роман Василя Шкляра «Чорний Ворон»: історична та художня правда / О. Стадніченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2. – С. 307–312.
10. Читомо. Історія «Марусі» і героїчні герої Шкляра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chytomo.com/issued/istoriya-marusi-i-geroichni-geroi-shklyara>.
11. Федюк Т. Люди, які «тримають Україну»: рецензія на книжку Василя Шкляра [Електронний ресурс] / Т. Федюк. – Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/10/141028_book_2014_review_shklyar_fedyuk?SThisFB.
12. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : [монографія] / С. Філоненко. – Донецьк : ЛАНДОН – XXI, 2011. – 432 с.
13. Шкляр В. Маруся / В. Шкляр. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 320 с.
14. Що таке український бестселер? // Слово і Час. – 2003. – № 2. – С. 41–44.
15. Gazeta.ua. Василь Шкляр представив новий роман «Маруся» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.ua/articles/culture/_vasil-shklyar-predstaviv-novij-roman-marusya/580747.

Пономаренко В. В. Особенности создания образа героини народной антибольшевицкой борьбы в романе «Маруся» Василя Шкляра

Аннотация. Статья посвящена исследованию специфики основных средств создания главного образа романа В. Шкляра «Маруся» в дискурсе национально-исторических реалий Украины 1917–1920 гг. Рассматриваются особенности литературных характерокреационных решений писателя, его новшество в художественном моделировании персонажа произведения.

Ключевые слова: бестселлер, исторические реалии, мифологизация, романтический пафос, образ-символ.

Ponomarenko V. Features create an image of the heroine of popular anti-Bolshevik struggle in his novel “Marusya” by Vasyl Shklyar

Summary. The paper is devoted to research of specificity of the main means of the creation of the basic image of V. Shklyar's novel “Marusya” in the discourse of the national-historical realities in Ukraine of 1917–1920. The peculiarities of literary decisions of the creativity of the character of the writer, his innovations in the artistic modeling are examined.

Key words: bestseller, historical realities, mythologization, image-symbol, romantic pathos.